

Alte Drucke

Wtspraeck des waeren Religions/ ende verklaering der Ceremonien: ...

Joris, David

[Rostock], [ca. 1550]

Dat. II. Cap.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-148554

Sapi. 9.

heilicht heeft/is tot een voerbeelt nae de tijt en herten der menschen verreeken mochten: de gelijkenisse sijnder heiliger hutten voerheen aff te maelen: van verden nae by te koemen / verstaet dat. Soe wy oick mosten / mitz taffallen ende vervreemdinge sijns hemelschen weesens ende leuens: Gelyck wy dit oick an alle creatuyren beschouwen off verstaen konnen: die met der tijt allenskens oick tonemen moten int vleysch: wy ouerst in desen oick alsoe naden Geest: welck hy vleischelijcker wise tot een gelijkenisse voer heen heeft willen ontwerpen: Niet om den gheestelicken / mer om den vleischelicken willen/ die deser dingen sin niet verder seende te geuen/ dan sy ogen/ kentenisse ende verstant hadden: Daer vele meer as te seggē wār/sō de materie profyten en niet toe lanc̃ vallen kōde

Ronder voeten hebben tyn der schoeckens geene dinghen perfect.

Dat. II. Cap.

Soe heeft dan Godt sulcken huys alst volck ghewilt/ daer nae ceremonien of oefeningen ghegeuen: in welcken en doer welcken sy hem dienen/ voert eerste beuallē soldē. Ouerst n̄z in hare wterlijcken dienst / mer in gehoorsaemheit en goetwillicheit des herten/ heeft hy hem seluen naeden tijt daer in gestilt: ouerst hy en heft sulcken wel beuallen niet genoemen in den dienst / seg ick/ die inghestelt is nae dat eerste Testament/ dat
per

verbont der Vaederen off verbont Ader: Welck
sy gebroocken/ niet gehouden / derhaluen oick
niet bestendich gebleuen sijn / als wel nae dat
Testament off verbont Christi in synen bloede
Naemlick / in dat oneintlijcke leuen des Ghees
stes Christi inder waerheit geschieden sal: son
der welcken het anders onmoegelijk sy / dat yes
mant / hy sy wie hy wil / dese off die daerinne
blyuende kan beuonden werden / dan alleen de
gerechte Waere Kijnderen des heiligen Ghees
stes ende Eewigen leuens. Ten anderen daer
het lichaemelijcke Huys naeder waerheit in be
staet / is inden lichaemelicken oder vleischelijc
ken Christum / des welcks tuychenisse alleen
schriftelijck als in seenlijcke ende hoorlijcke let
terlijcke dingen staet met waerheit / wie Johan
nes die dooper: Doch meer als Johannes wee
deruaeren / diewile sy doer wtterlijcke frachten
met teickenen ende miraculen beuesticht weren
Naemlick / dese heilige Kerck der Apostolen:
welcke enen als Salomons tempel doerden ge
stelijcken Babilonischen Coeninck ghants ver
stoort ende te niet gedaen / ten boedem toe wtge
wortelt is. Dat / soet inden gherechten waeren
Geest der Volkmoenheit / als int alderheilich
ste / sijn beginninge genoemen hadt / onmoege
lijk geweest waer: datmen / seg ick / haer soe sol
de veruoert ende ten gronde toe wtgeroyt heb
ben / wie wy daer inne nader Schriftuyzen den
Geest waerachtich beuinden / der sulcks voers

A iij hen

Esai. 33.

hen in geseen ende voersecht hefft / euen soe in
der Apostolisscher Kercken bocnen die Synas
goech der Zoeden versamelinghe in Salomons
tempel te merken is. Naden dan dat hy een an
der Volck verfoeren / tot hem geroepen / in sy
nen bloede alleen / niet doer wterlijck (swyghe
falueren oder bocken) bloet / geheilicht hefft /
hefft hy haer een ander huis oder tempel ghes
noemt: welck op gebout sijnde van geestelijcke
louter steenen int Almachtighe eeuwige Woort
des Gelooffs des leuenden Gods: de ten laet
sten inder fracht naden Gheest doerbreecken / es
welick tot saelicheit ende verdoemenisse den gō
den ende boosen / der geloemigen ende ongeloe
uigen verschinen / in den dach der ewicheit vōt
foemen wil. Swelcke men niet meer veruoēs
ren / wtroeden off affbreecken sal moegen / om
dat sy inder ewicheit gegront / haer beginnins
ge int alderheilichste wt den Gheest der volke
menheit hebben: het is gewisse. Dan die gees
telijcke stenen sijn die stantuaelghe gheloeunge
welbesochte herten der Waerheit in den Gheest /
welcke hāren anuanc nader verrisenisse inder
fracht des onentlijcken leuens Jesu Christi tot
ten ewighen leuen hebben: wie der anderer tot
den ewighen doot in sijn Godtelijcke openbaes
ringe ende alderwonderlickste toekompsf. Van
welcks Huis ick in sonderheit te spreekē / enē
rechten Gods dienst an toe wysen hebbe / Naē
melick: alsoe dat huis inwendich geestelijck is /
sal

sal den Dienst inwendich gheestelijck moeten
sijn. Ist noch vleischelijck / sal den Dienst lich-
melick off letterlijck sijn; Dat seilt v niet / merck
ter wel op. En seet dese innerlijcke geestelijke
ceremonien / sijn tot alle dingē nut: profyten en
beklyuen inden geenē by Godt die sy doen / en
oick anden sy ghedaen werden. Venerst alsoe
frachtich ist met dat steenen huys oder den vlei-
schelijcken off letterlijcken niet / die buiten die
huis beyonden worden. Der seluiger dienst os-
der gebruyck heft den genen niet mōgen te rech-
te volcoemen stellen / jaē niet reddē / rein off
vry oder rechtuēdich maecken: anders hadde
die beloffte ende toekomst des Geestes / die an-
dere Leitzman niet noedich gewest: die HEE-
RE Jhesus had sulcks doer sijn Woort wel wt-
geuoort (soet genoegh ghewest waer) van een
anderen Trooster / Leraer ende Leitzman / die
Geest der Waerheit niet voersproocken. Doch
sijn nu (dat gij weet) die lichaemelicke oefenin-
gen weinich nut / de Godsdiensticheit van bin-
nen altyt stichtelijck ende dienstich / wie gescre-
uen is. Waert oick anders / soe behielt de plaetz
oder stadt die mensch / dat wterlijcke werck en
gesproocken letterlicke Woort dat opseē ende
die cere. Dan nu is den tijt datmen noch op de-
sen herch / noch te Jerusalem den Vaeder sal an-
beden / dienst noch sacrificie doen meer tanges-
seē die seluige niet en weten wat sy doen Imer
die waerachtige Anbeders sullen den Vaeder
Av inden

1. Timoth.

Johan.

1. Timot.

Joan. 4.

Johan. 4.
Hebre. 1.
Psalm. 97

jnden Geest ende waerheit anbidden/ verstaet
Seet soedanigen wil hy oick hebben/ laet hem
eer niet benoegen. Want hy/ Godt/ een Geest
is/ deshaluen sullen alle sijn Anbeders geestes
lijck oder Engelen moeten sijn: hem alle de van
hem verfrigen willen jnden Geest en waerheit
moeten anbidden. Ouerst dat verstant heest al
man niet/ neen / geen mensch die daer leeft op
cerden / hoe geleert sy immermeer sijn / swyge
der daet. Hoe willen sich dan die luyden hem
laten duncken waerachtighe diensten toe doen
Dies niet te min / ick soldet wel oick hier niet
oepenbaeren: niet wt grootsicheit / sonder tot
anlockinge der lieffden: die herten meer honge
riger ende dorstigher te maecken nae die kentes
nisse Gods ende Lieffde der Waerheit. Doch
off ickt al te boecke jnt gesichte te seen stelle/ salt
daerom niemant gedoen konnen/ hy en sy van
den Geest geboren/ ende gekoemen totter War
heit/ Naemelijck/ den rechten gelooue Christi/
Gods heilige Aart/ Natuyr en ewige Cracht
oeverkoemen jnden Sin ende Wille des Gees
stes Christi: Die welcke met een secker kentes
nisse ende heilich Verstant wt gantzer herten/
van geheelder zielen/ wt alle haer ghedachten
ende crachten (recht arm van Gheest sijnde)
bidden/ verstaet. Ende dat is eerst te recht
waerachtich jnden Naeme Jesu Christi bid
den: de oick naer wensch verhoort werde/ God
tot haeren wille verfrighen: Gebenedijt moet
sijn

sijn die Man die sulcks kan / inden Naeme des
HEREN komt / die groete saelicheit tot Si
on wt te sprecken / ende Gods Loff ende Eere
ouer al wijs wt te breyden.

Dat. III. Capl.

Siet in sulcken Alderheilichsten Ghe
looff ende waere kentenisse tinnert
Godt die HEREN sijn Kercke: dat
is / van sulcken geestelicken lijff bren
ckt hy voert sijn Wijff / en bouwt hy sijn Stat:
te weten / inden Geest / doerden Geest / naeder
waerheit tot synen Naeme. Die welcke gheen
wterlijke ceremonien oeder Godsdienslicheis
den / Met noch Geset meer en hebben / dan hā
die lieffde angeest: die (hoewel dit talderheis
lichste ende angenaemlickste Godt ende synen
Christo is) minst by allen menschen ghelooft /
bekent oder angenoemen wort / Namelick / die Gods
oeffeninge der waerachtiger Lieffden / barmherticheit / recht ende gerechticheit te doen / en dienst.
oetmōdelick voer onsen Godt / danckseggelick
met trouwe ende waerheit int licht te wandes
len. Wier anders raemt mist die Ewige Waer
heit en heilighe Kercke Christi: kennen noch en
weeten niet hoe off wat / waerom die ceremoes
nien gegeven / de Godsdienssen inder kercken
gheschieden off onderhouden sijn. Want soe sy
dat wisten / solden sy oick weeten wat ceremoes
nien